

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 11 januari – 12:00 uur d.d. 12 januari

5.1.2e

Directie Communicatie.

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders met psychische schade door de coronacrisis 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Virologen en epidemiologen (OMT-leden en Red Team-leden) 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Politiebonden en de BOA bond Onderwijssector

Samenvatting

- Op de dag van de persconferentie wordt de te verwachte verlenging van de lockdown als iets vaststaand gepresenteerd. Alleen geruchten over een mogelijke avondklok is nog 'echt' nieuws vanochtend. Media focussen zich vooral op de achtergrond van die verlenging. Volkskrant is stellig en kopt groot op de voorpagina: 'De hamer werkt niet meer'. Andere media zoeken het vooral in de onzekerheid over de Britse coronavariant.
- Media zien bij het laatste punt een dilemma voor het Kabinet, wat weegt zwaarder: mogelijke verdere verspreiding van de Britse variant, of de leerachterstand verder laten oplopen door langer thuisonderwijs? Ook komt er steeds meer aandacht voor kinderen die schade ondervinden van thuisonderwijs en de toenemende druk op thuiswerkende ouders.
- Diverse experts uit in de media zorgen over de huidige besmettingscijfers en de dreiging van de Britse variant en staan achter een besluit van een verlenging van de lockdown. Ernst Kuipers vrees anders nog meer druk op de ziekenhuizen. Diederik Gommers zegt de consequentie van de Britse variant weliswaar nog niet terug te zien in de IC-cijfers, maar heeft er wel 'grote zorgen' over.
- Er zijn ook experts die willen dat het kabinet 'verder' gaat dan de huidige lockdown. Red Team-lid en oud-IGZ-inspecteur Wim Schellekens noemt onder meer de avondklok als mogelijke optie, maar vindt dat er vooral winst te behalen valt op het strenger handhaven van bestaande maatregelen. AD verwijst naar de eerdere column van microbioloog Rosanne Hertzberger die zei dat alleen "een complete, on-Nederlands strenge lockdown" Nederland kan behoeden voor de ellende die de Britten nu over zich heen krijgen.
- Het grootschalig testen in gemeente Lansingerland krijgt landelijk en regionaal breed aandacht. De verwachting in de regio is dat inwoners zich 'massaal' zullen laten testen. Wel zijn er in de media vragen over de noodzaak van het testen van jonge kinderen ('Is dit niet te belastend voor hen?') en uit men op de corporate kanalen van VWS kritiek op het testen van kinderen ('Het is traumatisch voor kinderen'). Het valt op dat de alternatieve (en minder belastende) testwijze voor jonge kinderen - het sabelwatje - onvoldoende bekend is.
- In de uitzendingen van EenVandaag en Nieuwsuur gisteravond aandacht voor zogenaamde 'vaccinatievoordrings'. Medewerkers zouden van hun werkgever te horen hebben gekregen dat ze een afspraak mogen maken voor het vaccineren en die afspraken worden bij de GGD gewoon ingepland. Hierdoor ontstaan er wachtlijsten en komt de eerste groep die bij de GGD gevaccineerd zou worden (werknemers in de verpleeghuiszorg) niet in zijn geheel als eerste aan bod. De verwarring zou zijn ontstaan door een fout in de brief van minister De Jonge op 4 januari. Voorzitter van SPOT, branchevereniging voor thuiszorg, Jan Minartz adviseert zijn leden niet hun al gemaakte afspraak af te zeggen. "Het houdt geen pas om tegen die mensen die al een afspraak hebben te zeggen, je mag niet."
- Meerdere (persoonlijke) verhalen over de psychische schade die de coronacrisis tot gevolg heeft. Zo publiceert Trouw een uitgebreid artikel over Neswa, van wie haar psychische problemen erger zijn geworden door de coronacrisis wat een opname in een gesloten kliniek tot gevolg heeft gehad. Daarnaast hebben de nabestaanden van de 87-jarige Cees vanwege zijn zelfmoord (in september) vragen neergelegd bij ouderencentrum de Mantel in Voorburg. Daar zou sprake zijn geweest van een rigide bezoekverbod in de eerste lockdown, eenzame opsluiting, geestelijke verwaarlozing en onzorgvuldige communicatie van de corona-maatregelen. Cees zei tijdens de lockdown dat hij weggkwijnde en hij vond dat hij tijdens de coronacrisis maandenlang in een gevangenis zat. "Ik zie niemand meer." Uit angst voor een nieuwe quarantaine of tweede lockdown koos hij zelf voor de dood.
- Beperkte reacties op het besluit van minister Van Ark om af te zien van een 'verbod op leeftijdselectie op de IC', zoals media het omschrijven. Dit komt waarschijnlijk omdat de minister met het voorstel tegemoet komt aan de wens van de Tweede Kamer. Maar niet iedereen is enthousiast; PVV-fractievoorzitter Geert Wilders en 50PLUS-fractievoorzitter Liene den Haan reageren kritisch en zijn bang dat ouderen hiervan 'de dupe' worden.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Het RIVM meldt van zondag- tot en met maandagochtend 6.499 nieuwe bevestigde coronabesmettingen. Dat zijn er 1.139 dan de dag ervoor.

Schade

- In de Verdieping van Trouw vertelt Neswa (midden veertig) dat ze door corona haar vrijwilligerswerk en haar contacten verloor, en dat ze door corona meer last kreeg van de ziekte waaraan ze lijdt. Ze ervaart corona als één grote angstaanval en op 25 september wordt ze psychotisch. Sindsdien verblijft ze in de gesloten kliniek Mentrum in Amsterdam.

- **Stichting Voor Werkende Ouders** stelt dat werken, opvoeden en onderwijzen ouders zwaar valt. Volgens directeur Marjet Winsemius is vooral de onzekerheid rondom de heropening 'killing' voor ouders. "De mentale gezondheid holt achteruit doordat ze alle ballen in de lucht moeten houden. En dat er geen einddatum in zicht is, maakt de situatie er niet beter op. Ouders vertellen mij dat ze noodgedwongen ziek melden op het werk zodat ze de tijd hebben om hun kroost te onderwijzen. Dat is een zeer zorgelijke ontwikkeling."

Oorzaken

- Het eerste geval van de Britse mutatie is in **Mexico** vastgesteld bij een 56-jarige Brit die van Amsterdam via Mexico-Stad naar Matamoros vloog. Vooralsnog is bij geen van de andere passagiers op de vlucht een besmetting vastgesteld.

Scenario's

- **Ernst Kuipers** verwacht dat het aantal opgenomen coronapatiënten voorlopig blijft dalen. Eind januari liggen er waarschijnlijk 2.000 in de ziekenhuizen, tegen 2.600 nu en 2.900 vorige week. "Met de huidige ontwikkelingen komen we niet in de buurt van zo'n situatie [code zwart]. Dat kan wel veranderen als de Britse variant zich meer verspreidt."

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Regionale media vragen mensen op straat in Lansingerland of ze zich gaan laten testen.
- Regionale media vragen zich af of ouders in Lansingerland hun jonge kinderen wel zullen laten testen.
- Op de **corporate kanalen van VWS** vraagt men zich af waarom 'we' het voor een ander doen; 'het vaccin zorgt er toch niet voor dat je anderen niet kan besmetten?'

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Uit **onderzoek van de Universiteit van Milaan** blijkt dat een 25-jarige vrouw uit Milaan de vroegst gedocumenteerde Covid-19-besmetting ter wereld is. De vrouw ging in november 2019 naar de dermatoloog met een vreemde uitslag op haar arm. Uit her-analyse blijkt nu dat de uitslag het gevolg was van een corona-besmetting. In ongeveer 5 tot 10% van de gevallen leidt een Covid-19-besmetting tot huidproblemen.
- De **rechtbank Den Haag** heeft geoordeeld dat de verplichte PCR-test voor reizigers uit het buitenland in stand blijft. Het kort geding was aangespannen tegen de Staat door de Stichting Viruswaarheid en 29 Nederlandse reizigers.
- **Nabestaanden van de 87-jarige Cees** hebben vanwege zijn zelfmoord vragen neergelegd bij ouderencentrum de Mantel in Voorburg vanwege een rigide bezoekverbod in de eerste lockdown, eenzame opsluiting, geestelijke verwaarlozing en onzorgvuldige communicatie van corona-maatregelen. Cees zei tijdens de lockdown dat hij wegwijnde en hij vond dat hij tijdens de coronacrisis maandenlang in een gevangenis zat. "Ik zie niemand meer." Uit angst voor een nieuwe quarantaine of tweede lockdown sprong hij op 13 september van zijn balkon. ([AD.nl](#))
- **Acht gorilla's** in het San Diego Zoo Safari Park lijken, na onderzoek van de ontlasting, besmet te zijn met het coronavirus.

Vaccinatie Nederland

- In de uitzendingen van **EenVandaag** en **Nieuwsuur** aandacht voor zogenaamde 'vaccinatievoordrings'. Medewerkers (EenVandaag; thuiszorgmedewerkers; Nieuwsuur: van allerlei zorginstellingen) zouden van hun werkgever te horen hebben gekregen dat ze een afspraak mogen maken voor het vaccineren en die afspraken worden bij de GGD gewoon ingepland. Hierdoor ontstaan er wachtlijsten en komt de eerste groep die bij de GGD gevaccineerd zou worden (werknemers in de verpleeghuiszorg) niet in zijn geheel als eerste aan bod. De verwarring zou zijn ontstaan door een fout in de brief van minister De Jonge op 4 januari.
- **Onderzoekers van Amsterdam UMC** vinden een lagere vaccinatiebereidheid (50,4%) dan andere onderzoeken (zoals bijvoorbeeld EenVandaag). De Amsterdamse onderzoekers stellen dat hun peiling representatiever is voor de Nederlandse bevolking dan andere de andere onderzoeken, omdat zij een grotere groep hebben ondervraagd, en vaccinweigerers nadrukkelijk hebben aangemoedigd mee te doen. Volgens arts-onderzoeker Hamza Yousof komt zo'n 10% van de reacties uit antivaxkringen, die in andere peilingen misschien niet bereikt zijn.
- De **Gezondheidsraad** adviseert dat het Moderna-vaccin vooral en zo snel mogelijk moet worden ingezet bij ouderen vanaf zestig jaar. Er wordt geadviseerd geen onderscheid te maken tussen ouderen die thuis wonen en leeftijdsgenoten in een verzorgingshuis. Ook moet het niet uitmaken of de ouderen tot een medische risicogroep behoren. Deze strategie zorgt er volgens het adviesorgaan voor dat de druk op de zorg afneemt.
- Zo'n 400 hulpverleners van het **Rode Kruis** worden sinds maandag als prikkers ingezet in het vaccinatieprogramma. De organisatie werft in opdracht van de GGD medisch personeel dat bevoegd is om de vaccinaties te zetten en schoolt de mensen die zich daarvoor aanmelden waar nodig bij met een speciale 'opfriscursus'.

Vaccinatie buitenland

- **Moderna** is maandag begonnen aan de distributie van zijn vaccins in de EU. Topman Stéphane Bancel spreekt van "een belangrijke dag voor Europa en zijn inwoners in de strijd tegen Covid-19".
- De **EU** onderhandelt met Moderna over een extra bestelling van het vaccin. Het Amerikaanse bedrijf wil nu een veel hogere prijs in rekening brengen, namelijk het dubbele, zeggen EU-bronnen. De EU zou ook proberen het vaccin van het Franse Valneva aan te kopen.
- **Joe Biden** heeft maandag zijn tweede inenting van het Pfizer/BioNTech-vaccin toegediend gekregen.

Welke geruchten worden genoemd?

- AD meldt dat het kabinet hoopt de basisscholen en de kinderopvang op 25 januari te heropenen. De rest van de lockdown zou wel van kracht blijven tot 9 februari. Ingewijden zeggen dat dit nog afhangt van in hoeverre kinderen vatbaar zijn voor de Britse variant van het coronavirus. RTL Nieuws meldt dat ook een avondklok een optie is.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)*Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?*

- **Mbo-studenten van het Gezondheidscollege van ROC Midden Nederland en van het ROC Mondriaan in Den Haag** volgen een spoedcursus vaccineren zodat ze kunnen helpen bij het vaccineren.
- **De Universiteit van Twente** heeft een 'dankbaarheids-app', Zo Erg Nog Niet (ZENN), ontwikkeld voor mensen die er geestelijk doorheen zitten. Deelnemers worden gestimuleerd om zes weken lang dagelijks stil te staan bij de positieve aspecten van het leven. Prof. Ernst Bohlmeijer, hoogleraar psychologie aan de UT, zegt: "Aan de hand van het gebruik van de app onderzoeken we de effecten op het mentaal welbevinden van mensen die onder de coronacrisis lijden."
- **In de Volkskrant** vier initiatieven van lezers om solidair te zijn in de crisis; 'Geef covid-prik cadeau aan moeder in Afrika', 'Steun jullie collega-ondernemers voor een gezonde middenstand'; 'Tijd voor de invoering van een coronaheffing'; en 'Ik doneer mijn Pfizer-vaccin graag aan mijn kwetsbare buurman'.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- De **politie** heeft de afgelopen week 611 mensen bekeurd die zich niet aan de coronaregels hielden. Ook zijn 626 mensen gewaarschuwd en werden er 31 illegale feesten beëindigd. Het aantal coronaboetes ligt lager dan vorige week; in de week rond de jaarwisseling kregen 895 mensen een bekeuring.

Betekenisgeving*Welke oproepen worden gedaan?*

- **Patiëntenorganisatie Kind en Ziekenhuis** roept op om zo snel mogelijk beter te onderzoeken of ernstig zieke kinderen gevaccineerd kunnen worden, om te voorkomen dat hele gezinnen thuis moeten blijven. In Nederland zijn 10.000 kinderen met een chronische ziekte zelfs afhankelijk van een verpleegkundige thuis. "Het is dan heel slecht uit te leggen dat zij niet gevaccineerd kunnen worden", zegt Hester Rippen van de patiëntenorganisatie.
- **De Nederlandse BOA Bond** roept werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland op om thuiswerken verplicht te stellen. De BOA Bond ziet daarin meer heil dan het invoeren van een avondklok.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Volgens **model en influencer Kim Feenstra** worden haar woorden door de media 'uit zijn verband getrokken'. Ze benadrukt dat ze zich aan alle maatregelen houdt en legt uit waarom ze zich zo druk maakt over de vaccinatiecampagne. "In de bijsluiters van het COVID-19 mRNA vaccine (comirnaty BioNtech/Pfizer te downloaden op het net) staat dat het geneesmiddel is geregistreerd in het kader van een 'voorwaardelijke toelating' en dat het laatste klinische onderzoeksrapport moet worden ingediend in december 2023. Is dit dan een testfase?" Volgens Feenstra lijkt het alsof ze hier geen vragen over kan stellen "zonder dat je meteen 'hersensloos' een 'complottek' wordt genoemd of 'schijf' hebt aan de maatregelen en wilt dat alle mensen dood gaan". Volgens Feenstra zijn haar vragen herkenbaar en loopt haar mailbox vol met mailtjes van mensen die dezelfde twijfels hebben, 'ook van IC-verpleegkundigen'. "En berichten van mensen die zich verplicht voelen zich te laten inenten doordat de maatschappelijke druk hoog op hun schouders leeft. Maar het eigenlijk niet zien zitten", zegt Feenstra.
- **Jeannette Pols, antropoloog aan de Universiteit van Amsterdam en lid van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving**, vindt dat de maatregelen te weinig rekening houden met mensen met psychische problemen. Ze bestudeerde met andere onderzoekers de effecten van sociale afstand op kwetsbare groepen. Het overheidsbeleid richt zich volgens Pols te eenzijdig op veiligheid als het voorkomen van besmettingen en chaos op ic-afdelingen, waardoor wordt vergeten wat veiligheid nog meer betekent: het hebben van een sociaal netwerk, werk, dagbesteding of iets betekenen voor de samenleving. "Als je die sociale veiligheid wegneemt, ontstaat er een andere vorm van onveiligheid, bijvoorbeeld huiselijk geweld en psychische problemen, omdat mensen de grip op of de zin in het leven verliezen of in een isolement raken uit angst voor het virus."
- **Reisrechtjurist Frans de Bray** reageert op de motie om de maximale testperiode voor Nederlandse in-reizigers te halveren: "Praktisch onmogelijk, juridisch onredelijk en in feite een verkapt reisverbod." Daarnaast mag een entreeverbod voor Nederlanders in eigen land niet, zegt hij. "Ze moeten altijd op redelijke wijze kunnen terugkeren."
- **De BOA Bond** vindt dat boetes voor het overtreden van de coronamaatregelen moeten worden verhoogd naar 1000 euro. "De boetes zijn momenteel 95 euro. Net zo hoog als een entreekaartje voor een dancefeest. Als je heel bewust naar zo'n feestje gaat, of erger, je bent de organisator van zo'n feest, dan verdienen je wat ons betreft een hoge boete", zei Richard Gerrits, voorzitter van de bond BOA ACP. Gerrits spreekt van "rotte appels" die hard moeten worden aangepakt. "Ik bedoel daarmee de ondernemers die bewust de regels overtreden, maar ook recidivisten, die naar dancefeesten gaan. Ik ga dat binnenkort met de minister bespreken."
- Op de **corporate kanalen van VWS** uit men angst voor de bijwerkingen van het vaccin op de lange termijn.
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** komen berichten binnen van mensen die een afspraak voor vaccinatie mogen maken, maar deze niet (in de buurt) kunnen maken.
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** onrust over de vliegtuigen die vanuit Engeland binnenkomen, mensen geven aan dat dit veel meer beperkt/zo niet gesloten zou moeten worden.

Vaccinatiestrategie

- **Bart-Jan Kullberg, voorzitter van de Gezondheidsraad, tevens hoogleraar infectieziekten aan het Radboudumc** pleit er in Nieuwsuur nog een keer voor om ouderen als eerste in te enten (met het Moderna-vaccin). Volgens Kullberg is het specifiek aan Covid-19 dat de sterftetekans 'uitzonderlijk steil oploopt' bij hogere leeftijden en dus kan de grootste gezondheidswinst hiermee behaald worden. De vraag is of de aanpak die de politiek genomen heeft net zo effectief is, als wanneer je de patiënten zelf had gevaccineerd, vraagt Kullberg zich af. De Gezondheidsraad het woord 'prioritair' proberen te verduidelijken in het nieuwe advies; omdat deze vaccins buitengewoon goed werken bij ouderen, terwijl vaccins het in het algemeen niet zo goed werken bij die groep. "Mijn algemene boodschap is dat de vaccinatiestrategie wendbaar moet zijn. [...] We moeten dus ook niet zeuren als de minister nu ander beleid voorstelt dan een maand geleden", stelt Kullberg. Hij verwacht dat het kabinet zijn oproep nu wel overneemt. "Het zou mij zeer verbazen als ze dat niet doen. Er zijn steeds meer argumenten dat het beter is voor de ouderen zelf, maar ook voor het zorgsysteem."
- EenVandaag heeft in haar uitzending aandacht voor kwetsbare jongeren die 'buiten de boot' vallen wat betreft een vaccinatie. De **16-jarige chronisch zieke Milan Altena** uit Zutphen hoopt dat hij toch aan de beurt komt, ondanks dat er pas vanaf 18 jaar geprikt gaat worden. Altena heeft de spierziekte FSHD en door bewegingstekort ernstig overgewicht. De jongen heeft sinds het begin van de coronacrisis geen schoolbank meer gezien. Samen met zijn ouders en zusje verblijft hij uit angst voor het virus al sinds maart in thuisquarantaine. Hij is gefrustreerd: "Je zit continu in je hoofd te denken, als dat vaccin komt, heb je weer wat meer vrijheid. En dan komt dat vaccin niet." Milans moeder Jeanette Altena vertelt dat het gezin al vanaf het begin van de coronacrisis binnen zit. Zelfs haar dochter van 12 kan niet naar school, omdat het risico op besmetting te groot is. Terwijl het Pfizer-vaccin als enige coronavaccin wel is getest op jongeren van 16 en 17 jaar. "Die zou Milan dus kunnen krijgen", zegt Jeanette wanhopig. "Ik heb al gebeld met de GGD, het RIVM en ook brieven gestuurd naar het ministerie van Volksgezondheid, maar niemand kan ons helpen. Ook de huisarts kan het niet doen, want het Pfizer-vaccin wordt alleen gegeven via de GGD."
- **ActiZ** laat weten dat sommige verpleeghuizen voor de zekerheid de brieven voor het Pfizer-vaccin vrijdag al hebben verstuurd. "We zien dat de bereidheid tot vaccineren hoog is en dat er snel op het verzoek wordt gereageerd", zegt een woordvoerder. "Maar mensen die net iets meer tijd nodig hebben, moeten ook de kans krijgen om er even over na te denken. We willen het zo snel mogelijk regelen, maar niemand onder druk zetten."
- **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** zegt dat Nederland 'desnoods' zou kunnen overwegen om de tweede injectie bij gevaccineerde mensen uit te stellen, zoals verschillende andere landen doen. Dit geeft de mogelijkheid om meer mensen "in elk geval beter te beschermen dan ze nu zijn" tegen het coronavirus. Daarnaast geeft Kuipers aan dat ziekenhuizen bereid zijn te helpen bij het vaccineren van grote groepen mensen, wanneer de huidige vaccinatie rondes achter de rug zijn en meer mensen in aanmerking komen voor een prik. "Maar die vraag is nog niet gekomen."
- **Diana Klaassen, farmaceutisch coördinator bij een verpleeghuis in Bergen op Zoom**, zegt: "Krijgen we Moderna of Pfizer en wanneer krijgen we de vaccins? Dat verandert elke keer. Zodra we dat weten en weten wanneer het binnenkomt, kunnen we beginnen met het verder organiseren van de vaccinaties."
- **Carla Talboom is mantelzorgster** voor haar moeder en haar tante in dit verpleeghuis. Haar moeder kan nog wel zelf de keuze maken of ze gevaccineerd wil worden, maar voor haar tante wordt Talboom gevraagd om de beslissing te nemen. En die komt er, zegt ze. "Ik wil haar beschermen. Ik weet wat het virus doet bij een ouder iemand, dat wens je niemand toe. Als ik dat kan voorkomen, dan zal ik dat zeker doen." Het duurt nog een paar weken voordat het echt zover is.
- Op de **corporate kanalen van VWS** uit men commentaar op de vaccinatiestrategie en de groepen die zijn bepaald.
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** uiten vrijwilligers en mantelzorgers dat zij veel in contact komen met kwetsbare personen en net zo onmisbaar zijn om de zorg niet overbelast te laten raken. Daarnaast geven docenten aan voorrang te willen bij het vaccineren, omdat zij risico lopen door leerlingen die als uitzondering naar school komen.
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** wordt als oplossing genoemd dat Nederland 24/7, net zoals Israël, moet vaccineren.

'Vaccinatievoordringers'

- **Andrea Reitsma van SPOT, branchevereniging voor thuiszorg, en directeur van Zorggroep Valuas** reageert: "Zo ontstond verwarring. [...] We kregen een standaardbrief van het ministerie, die we moesten kopiëren voor onze mensen op ons eigen briefpapier. Dat was erg makkelijk en er werd niet gecontroleerd of dat ook echt de mensen waren die aan de beurt zijn"
- **SPOT-voorzitter Jan Minartz** heeft naar aanleiding van de brief van minister De Jonge uitnodigingen naar zijn leden gestuurd. "Ik mag toch aannemen dat als er een brief van de minister komt en nog steeds deze voorlichting gegeven wordt op de website van het RIVM, dat medewerkers dan een afspraak kunnen maken", stelt Minartz. Minartz adviseert zijn leden zeker niet hun al gemaakte afspraak af te zeggen. "Het houdt geen pas om tegen die mensen die al een afspraak hebben te zeggen, je mag niet." Volgens Minartz is het belangrijkste dat er gauw meer vaccins beschikbaar komen. "Ik denk dat de overheid als de sodemieter moet zorgen dat dat andere vaccin op de markt komt. Niemand kan er nu meer gebruik van maken, want de ruimte is op." Hij verwacht dat er morgen in de Tweede Kamer over deze fout wordt gesproken. "Ik mag aannemen dat er morgen een kamerdebat komt over deze zaak. De cliënten zijn de dupe. Voor de medewerkers is het vervelend, dat begrijpen wij. Maar onze intentie is dat er geen verschil moet zijn tussen kwetsbare ouderen thuis en die in het verpleeghuis."

- **Hans Buijning van ZorgthuisNL** is het daarmee eens: "Op 4 januari stuurt Hugo de Jonge een brief waarin hij zegt dat 'zorgmedewerkers in de verpleeg(huis)zorg, gehandicaptenzorg, en medewerkers in de wijkverpleging en Wmo-ondersteuning kunnen bellen met het GGD callcenter om een afspraak te maken voor hun COVID-19 vaccinatie!'."
- Volgens **Boris van der Ham, voorzitter Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland**, was er tot 4 januari duidelijkheid. Maar daarna bleek dat de gehandicaptenzorg niet meer aan de beurt komt. "En dat terwijl het juist ook bij ons belangrijk is ringbescherming op te bouwen rond de kwetsbare groep."
- **Bart-Jan Kullberg, voorzitter van de Gezondheidsraad, tevens hoogleraar infectieziekten aan het Radboudumc**, vindt het 'zorgwekkend' dat ouderen door deze vertragingen langer moeten wachten op een prik. "We zitten in een ingewikkelde situatie van schaarste. Maar ieder vaccin dat je aan een ander geeft, is niet beschikbaar voor ouderen."
- **GGD Nederland** reageert: "We kunnen dit niet kwantificeren. Het is begrijpelijk vanuit hun verantwoordelijkheid jegens hun medewerkers, maar de volgorde is er om de meest kwetsbaren te beschermen. Werkgevers zijn verantwoordelijk voor de uitnodigingen en de controle daarop."
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** geeft men de minister de schuld van de 'vaccinatievoordringers'. Men (waaronder zorgverleners in de gehandicaptenzorg) geeft aan zich zorgen te maken over de planning van het vaccineren, men heeft er steeds minder vertrouwen in volgens planning aan de beurt te komen.

Britse variant (in gemeente Lansingerland)

- Media zien een dilemma voor het Kabinet, wat weegt zwaarder: mogelijke verdere verspreiding van de Britse variant, of de leerachterstand verder laten oplopen door langer thuisonderwijs?
- **Trouw** vraagt zich af 'wie het nog aandurft' de basisscholen op 25 januari te openen. Volgens de krant is de 'sfeer' op de scholen omgeslagen en is er meer aandacht voor de veiligheid van docenten en kinderen dan voor de nadelen van thuiswerken. De Britse variant heeft dit verder aangewakkerd. "Het moet veilig", zegt de **PO-Raad** daarbij.
- **Rotterdams Dagblad** verwacht een 'hoge opkomst van de eerste keer ooit massaal testen in Nederland'.
- Regionale media gaan de straat op in Bergschenhoek om reacties op te halen –hebben mensen wel zin zich te laten testen, is de vraag. "Natuurlijk. Mijn hele gezin gaat. Als we daarmee kunnen helpen", verwoordt **Francis van Vuuren** de mening van vele van haar medebewoners. De 80-jarige **Roel Bos** zegt: "Ik twijfel niet, natuurlijk laat ik mij testen. Het is een kleine moeite. Mijn vrouw en ik zijn kwetsbaarder, dus ik ben blij dat de GGD het zo serieus neemt." Ook vraagt men mensen of ze zich zorgen maken over de Britse variant. **Zoë Snijder** maakt zich geen zorgen. "We spreken er met elkaar wel over. Maar dan vooral over die onzin dat er een hek om Bergschenhoek moet komen. Dan kun je beter eerst zorgen dat mensen in de supermarkt weer afstand houden. Sinds we een mondkapje op moeten, doen ze dat niet meer."
- **Burgemeester Pieter van der Stadt** van Lansingerland verwacht dat de bereidheid van inwoners om zich te laten testen groot is. "We zagen dat ook op de scholen, daarbij was bijna bereidheid van ouders en kinderen om zich te laten testen bijna 100 procent." Hij noemt de aanpak 'heel waardevol voor heel Nederland'. Hij complimenteert de GGD: "De GGD verdient nu al een groot compliment voor het harde werk. Ik roep alle inwoners op om zich te laten testen en zich strikt aan de regels te houden. In het belang van ieders gezondheid."
- **Saskia Baas (directeur PG GGD Rotterdam-Rijnmond)**: "We hopen dat iedereen gehoor geeft aan de dringende oproep zich te laten testen. We hebben zeker een, twee weken nodig om iedereen –als iedereen graag getest wil worden."
- De **Willibrordschool in Bergschenhoek** tast nog in het duister over de uitbraak van de Britse variant op de school. Dat zegt Saskia Schenning, voorzitter van het college van bestuur van Laurentius Stichting, waar de school onder valt. "We hebben geen idee hoe de besmetting is ontstaan, maar we weten via de GGD dat er geen link is met Engeland."
- **Kinderarts en OMT-lid Karoly Illy** legt bij Goedemorgen Nederland uit waarom ook jonge kinderen getest worden: "Er zijn bij de Britse variant op zijn minst aanwijzingen dat ook jonge kinderen een rol spelen bij de verspreiding van het virus, en daar kun je alleen maar achter komen als je gaat testen [...] We weten het nog niet zeker, er is nog veel onduidelijkheid, maar dit is cruciaal."
- **Diederik Gommers** drukt zich voorzichtig uit: "We voelen de consequenties van de Britse variant nog niet echt terug in de ic-cijfers en in de ziekenhuisopnames, maar ik heb er wel grote zorgen over."
- **Viroloog Bert Niesters (UMCG)** ziet voorlopig niet zo snel 'Londense praktijken' in Nederland. "In Engeland is er nu een zwart scenario omdat ze alles hebben opgehouden tot kort voor de kerst. Daar zie je nu de effecten van. Natuurlijk gaat de extra besmettelijkheid ook roet in het eten, maar als daar een lockdown was geweest zou je deze trieste beelden nu niet zien." Dat het aantal ziekenhuisopnames in ons land minder sterk daalt dan werd verwacht, ligt volgens Niesters niet specifiek aan de Britse, besmettelijker variant. Als belangrijker oorzaken noemt hij dat een deel van de Nederlanders zich niet goed genoeg houdt aan de maatregelen en men er steeds meer rekening mee houdt dat kinderen in het voorgezet onderwijs een grote rol spelen in de aanhoudende verspreiding van het virus.
- **Viroloog Ab Osterhaus** vindt het 'een hele goede zaak' om hiermee te beginnen "want we willen natuurlijk weten in hoeverre dit virus zich al verspreid heeft. Ik denk dat dit een voorbeeld is van hoe je met uitgebreid testen de zaak beter onder controle kan krijgen." Osterhaus vraagt zich af of grootschalig testen in meer gemeenten haalbaar is vanwege de aantallen. Met de pcr-test kost het heel veel tijd. "We moeten meer gebruik maken van de gevalideerde antigeen-test, de sneltest".
- **GroenLinks-fractievoorzitter Jesse Klaver** reageert op de oproep van de gemeente Lansingerland: "Heel goed dit! Om het coronavirus effectief terug te dringen moeten vaccinaties hand in hand gaan met snel- en massaal testen."
- **D66-Kamerlid Jan Paternotte**: "Lansingerland gaat hele bevolking testen om de Britse variant te detecteren. Terecht. Morgen komen er meer dan 20 vluchten aan uit Londen, Manchester, Birmingham, Glasgow, Edinburgh, Aberdeen,

Newcastle en Bristol. Zullen we die reizigers bij aankomst ook eens gaan testen?" & "Op dit moment is een negatieve test van 72 uur voor aankomst in Nederland verplicht voor de meeste reizigers. Alleen, zoals minister @hugodejone ook schrijft, is dat niet waterdicht: "Een reiziger kan besmet zijn nadat de test is afgenomen en voor aankomst in NL.""

- Op de **corporate kanalen van VWS** uiten ouders kritiek op het testen van kinderen. 'Je blijft van mijn kinderen af'; 'Dit mag niet zonder toestemming van de ouders'; 'Het is traumatisch voor kinderen'; 'JU beslist NIET over de lichamen van andere mensen, zeker niet over KINDEREN', is een greep uit de reacties.

Situatie op scholen

- **De Algemene Onderwijsbond** hoopt op duidelijkheid van Onderwijsminister Slob, die vindt dat eindexamenkandidaten en zorgleerlingen fysiek les moeten krijgen: "Als de adviezen van het OMT niet eenduidig zijn, maken mensen zich steeds meer zorgen om hun veiligheid. Want hoe kun je, met dertig eindexamenkandidaten in een lokaal, onderling anderhalve meter afstand houden? De minister moet nu echt heel snel duidelijkheid geven over wat wel en niet verantwoord is", zegt AOb-voorzitter Eugenie Stolk.
- **De Algemene Onderwijsbond** meldt op basis van een peiling onder bijna 15.000 leden dat ruim een kwart van de leraren die tijdens de lockdown nog fysiek lesgeven op school, zich ronduit onveilig voelt. Ongeveer de helft van de ondervraagden voelt zich enigszins veilig. De overige 28% voelt zich veilig. In het basisonderwijs komt nog steeds 30% van de leraren naar school, vooral om les te geven aan kwetsbare leerlingen of om noodopvang te verzorgen voor leerlingen van ouders in een cruciaal beroep. In het regulier en speciaal middelbaar onderwijs en het praktijkonderwijs geeft meer dan de helft van de respondenten aan nog fysiek les te geven. Twee derde van het onderwijspersoneel is van plan zich te laten vaccineren, 5% zegt dat niet te willen.

Verlenging lockdown

- **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** staat ondanks de dalende cijfers volledig achter het kabinetsplan om de lockdown door te zetten. Volgens Kuipers is het aantal besmettingen nog altijd veel te hoog: rond 1.100 per dag zou een veilig aantal zijn om te denken aan versoepelingen, nu zijn het er vijf keer zoveel. Een nieuwe forse stijging heeft ook een veel grotere impact op de ziekenhuizen dan in maart. Toen lagen er 100 mensen op de IC, nu 700. "We kunnen ons niet een nieuwe stijging veroorloven." Hij maakt zich zorgen over de Britse variant. "Daar weten we nog weinig van en als blijkt dat het straks wijder verspreid is, kan dat gevolgen hebben voor het aantal besmettingen en dus de druk op de ziekenhuizen."
- De Britse variant wordt als aangewend als reden om de lockdown niet alleen te verlengen, maar ook te verzwaren. AD wijst naar een column in NRC van zaterdag door microbioloog **Rosanne Hertzberger** die zei "een complete, on-Nederlands strenge lockdown" is het enige wat ons land kan behoeden voor de ellende die de Britten nu over zich heen krijgen. Volgens de krant kan de huidige lockdown in de praktijk 'enigszins effectief' lijken, maar met een dominante Britse variant erbij 'plots volstrekt onvoldoende' wordt.
- **Red Teamlid en oud-IGZ-inspecteur Wim Schellekens**: "We moeten de huidige regels stringenter naleven en handhaven, en serieus nadenken over extra maatregelen." Schellekens noemt onder meer de avondklok als mogelijke extra optie, maar vindt vooral dat er winst kan worden geboekt door bestaande maatregelen veel strenger te handhaven. Als voorbeeld noemt hij het afstand houden, en de quarantaineregels. "Zolang maar 20 procent die naleeft, is testen en bron- en contactonderzoek ook zinloos. Je moet mensen beter ondersteunen in hun quarantaine, maar zo nodig ook overgaan tot sancties." Hij meent ook dat wanneer we nu niet het aantal besmettingen serieus omlaag brengen, het allemaal 'nog langer' gaat duren. "Dan kom je nooit uit de lockdown."
- **Veldepidemioloog en Red Teamlid Amrish Baidjoe** zegt: "De verlenging is sowieso nodig." De besmettings- en opnamecijfers in de ziekenhuizen dalen volgens Baidjoe te langzaam voor versoepelingen. "Die [Britse] variant is erg verontrustend", reageert Baidjoe. "Je moet eigenlijk beleid maken vanuit de veronderstelling dat die zich hier ook wijder gaat verspreiden, met alle gevolgen van dien. Als je nu gaat versoepelen bij een langzame daling van de cijfers en die variant slaat hier toe, kunnen de cijfers ineens weer razendsnel gaan stijgen. En dan krijgen we mogelijk een situatie zoals in het VK." Daarnaast weten we volgens Baidjoe nog niet wat de effecten zijn van de kerstvakantie. "Ik zou de basisscholen niet voortijdig volledig open gooien, hoe moeilijk en onwenselijk dat nu ook is", zegt hij. "We weten uit Brits onderzoek dat scholieren van alle leeftijden een rol spelen in de verspreiding van het virus, bij die Britse variant meer dan bij eerdere varianten. De jongste kinderen spelen nu mogelijk een relatief kleine rol qua besmettingen, maar ze hebben in verhouding vaak asymptomatische besmettingen." Ook is het volgens hem belangrijk om het aantal bewegingen van Nederlanders terug te dringen. Verder ziet hij heil in een avondklok - hoe ingrijpend dat ook is. "Trek nú alles uit de kast. Het is echt een make-or-break-moment. Het slechtste scenario is dat we over drie weken nog te weinig zijn opgeschoten met de huidige maatregelen, terwijl de Britse variant van het virus zich verder zou verspreiden en de cijfers weer zou doen stijgen. Terwijl zo'n lockdown enorm ingrijpend is, zowel economisch als geestelijk, juist daarom moet je er goed gebruik van maken."
- **Arts-epidemioloog Frits Rosendaal** noemt de verlenging van drie weken onvermijdelijk. "De cijfers gaan niet echt omlaag, in ieder geval niet genoeg. De ziekenhuizen zijn nog steeds vol, veel medisch personeel is ziek." Als je, volgens Rosendaal, kijkt naar de mobiliteitscijfers, zie je gewoon dat er nu meer gereisd wordt dan in maart vorig jaar. Bovendien, zo benadrukt Rosendaal, werd het al vrij snel na de eerste lockdown warmer, de lente begon. Nu hebben we nog enkele maanden winter voor de boeg. "En de winter doet dingen waar je last van hebt, die heeft effect op coronabesmettingen. Het is vochtiger en we zitten dicht op elkaar." Het besluit om basisscholen vooral dicht te doen om ouders thuis te houden 'wingt', vindt Rosendaal. "Toch weten we nu uit bijvoorbeeld Zwitsers onderzoek dat scholen sluiten wel degelijk een effect heeft op het aantal besmettingen. Het duurt alleen wat langer voordat het bij

andere generaties terechtkomt." Rosendaal ziet nog mogelijkheden in de beperking van het woon-werkverkeer. "Bij werkgevers zou nog wel winst te behalen zijn. Zorg dat minder mensen naar hun werk gaan, want we weten dat daar veel besmettingen plaatsvinden."

- **FVD-fractievoorzitter Thierry Baudet** twittert: "Alleen FVD wil een einde aan de uitzichtloze lockdown. Corona is niet gevaarlijk voor 98% van de mensen. Bescherm de kwetsbaren, vergroot de capaciteit in de zorg door hogere lonen en meer bedden – en laat Nederland weer vrij! Steun ons! Fvd.nl."

Avondklok

- **Voorzitter Xander Simonis van politiebond ANPV** reageert: "We doen liever een beroep op het gezond verstand van de mensen. Daar moeten we het mee redden. Ik ben bang dat politie en boa's een avondklok niet kunnen handhaven, we kunnen niet op iedere straathoek controleren." hij voorziet dat Nederlanders zich niet aan een avondklok houden. "Nederlanders zijn niet zo'n gehoorzaam volk, daar zit ons grootste probleem. Het gaat om het gedrag van mensen."
- **Voorzitter Jan Struijs van de Nederlandse Politiebond (NPB)** zegt dat de avondklok een flink capaciteitsprobleem zou betekenen: "Het wordt heel intensief voor de handhaving. We hebben nu al moeite met het verwerken van alle 112-meldingen en het dichtn van roosters." Ook heeft Struijs vragen: "Voor wie geldt de avondklok wel en voor wie niet? Er zijn mensen die werken bij grote bedrijven die 24 uur draaien, zij zouden een pasje moeten krijgen." Struijs heeft contact met politiebonden in Italië, waar een avondklok geldt: "Italiaanse collega's zeggen dat de politie zichtbare controles moet houden op alle grote verkeerspunten. Vanuit veiligheidsperspectief zijn we geen voorstander van een avondklok. We lopen al op eieren qua sterkte."
- De **Nederlandse BOA Bond** noemt de avondklok geen oplossing. "Boa's zien dat het 's avonds rustig is op straat. We verwachten niet dat een avondklok zal bijdragen aan een oplossing, terwijl het wel een hoop gedoe oplevert", zegt voorzitter Ruud Kuin van de Nederlandse BOA Bond.

Selectie op basis van leeftijd op IC toegestaan

- **PVV-fractievoorzitter Geert Wilders:** "Kabinet en meerderheid Kamer gooien ouderen dus gewoon voor de bus. De wet zou leeftijdsselectie voor IC-plekken verbieden. Nu komt die wet er niet meer en zijn er dus geen garanties meer dat er geen leeftijdsselectie zal plaatsvinden. Onverstandig."
- **50PLUS-fractievoorzitter Liane den Haan** laat weten 'zwaar teleurgesteld' te zijn over het besluit van het kabinet. "Het kabinet geeft hiermee aan dat ouderen minder waard zijn dan jongeren. Dat is wat 50PLUS betreft echt onbespreekbaar. Nederland vergrijsst: de helft van alle volwassenen in Nederland zijn 50 jaar of ouder. Waar gaan we met dit land naartoe als we dit soort keuzes accepteren? Leeftijd mag wat mij betreft nooit een criterium zijn om iemand wel of niet te behandelen."
- **D66-fractievoorzitter Rob Jetten:** "Kabinet komt vandaag terug op voornemen om IC-protocol van artsen en deskundigen te overrulen. Heel verstandig. Als zwarte scenario ooit nodig zou zijn, is het goed dat de politiek ook dan vertrouwen heeft in artsen. Zij doen hun werk zorgvuldig en in samenspraak met de patiënt."
- **VVD-kamerlid Ockje Tellegen:** "Dit is echt goed nieuws. Wat doen we als we toch in de situatie komen die we zo hard proberen te vermijden: code zwart. Het kabinet steunt definitief het draaiboek dat zo zorgvuldig door artsen, patiëntenverenigingen en ouderenbonden werd opgesteld."

Context

- De extra Ministerraad vanavond over de toeslagenaffaire zet extra druk op het Kabinet en dus ook op het coronabeleid, menen commentatoren. Tegelijkertijd kan juist de coronacrisis de doorslag geven dat het kabinet niet opstapt –in de crisis moet je optreden, en niet aftreden, zo halen commentatoren de VVD aan. Politiek-verslaggever voor de NOS **Xander van der Wulp** noemt het 'onvoorspelbaar' en 'spannend'. "Dus we gaan wel voor de deur staan vanavond."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- **Hoogleraar economie Bas Jacobs** van de Erasmus Universiteit Rotterdam stelt dat een verlenging van de lockdown de economie nog grotere schade toebrengt, terwijl de effecten verwaarloosbaar zijn. "De gevolgen van de huidige lockdown waren al erg negatief", zegt Jacobs. "Verlengen vergroot de problemen alleen maar. Hoe langer de maatregelen duren, des te groter de economische schade wordt." De econoom spreekt van 'jobbeleid'. "Als het goed gaat in de zorg, verminderen we de maatregelen, gaat het slecht, dan knellen we economie en samenleving weer af. Dat is het slechtste van alle werelden." Volgens hem heeft het kabinet geen duidelijke coronastrategie, anders dan het controleren van problemen in ziekenhuizen. "In de politiek is een steeds exclusievere focus op de zorg ontstaan. Het kabinet lijkt zich vooral bezig te houden met logistieke kwesties - mondkapjes, testen, ic-capaciteit, vaccins - maar inhoudelijke afwegingen over de gevolgen van het coronabeleid worden niet gemaakt", is de indruk van de econoom.
- De **Volkskrant-columnist Sheila Sitalsing** stelt dat de groep die wordt aangemerkt als 'kwetsbaar' of 'heel belangrijk' zich moet bergem. Dat is volgens haar een les die we moeten trekken na ruim tien maanden coronabestrijding. Het waren de 'kwetsbare' ouderen die tijdens de eerste lockdown werden 'opgesloten zonder beschermingsmiddelen voor zichzelf of hun helpers'. Maar de aandacht van media en de politiek ging, volgens Sitalsing, bovenal uit naar de IC versus het verpleeghuis. Deze 'gruwelijke verwaarlozing door de politiek' van ouderen mocht nooit meer geburen en dus zouden de 'kwetsbaarste ouderen' als eerste een prik krijgen, stelt Sitalsing. Maar Gommers en Kuipers 'drongen met succes voor' en niemand op 'dat immense ministerie van Hugo de Jonge bleek te kunnen regelen dat de oudsten toch met voorrang een prik kunnen krijgen', schrijft ze.